

ВІД РЕДАКТОРА

Епідемічне збільшення числа хворих на цукровий діабет (ЦД) 2-го типу у всьому світі триває, незважаючи на всі зусилля міжнародної лікарської спільноти. Поява нових лікарських засобів не сприяє стримуванню захворюваності, посилення критеріїв діагностики обумовлює стрибкоподібний приріст чисельності хворих, а перегляд основних завдань лікування (зниження цільових показників глікемічного контролю) часто стає аргументом на користь надмірно агресивного підходу до фармакотерапії ЦД. Наявні на сьогодні алгоритми надання допомоги пацієнтам із ЦД 2-го типу основною терапевтичною метою роблять досягнення і тривале підтримання показників глікемічного контролю, максимально наближених до нормальних значень. При цьому практично не звертається належна увага на усунення чинників, патогенетично пов'язаних із розвитком і прогресуванням основного захворювання, таких як гіподинамія і надлишок маси тіла. Для досягнення цільових показників глікемії пацієнти нерідко отримують лікування, що сприяє подальшому збільшенню маси тіла, прогресуванню інсулінорезистентності й посиленню відносного дефіциту інсуліну, що зрештою призводить до потреби в екзогенному інсуліні. Добре відомо, що активний вплив на патогенетичні чинники розвитку ЦД 2-го типу (надлишок маси тіла і гіподинамію) призводить до відновлення регуляції вуглеводного обміну, знижуючи потребу у фармакотерапії аж до повної її відміни.

Цим та багатьом іншим питанням був присвячений ювілейний, 50-й конгрес Європейської асоціації з вивчення цукрового діабету (EASD), що нещодавно відбувся у Відні і зібрав понад 18 тис. учасників. Щорічні форуми цієї асоціації набули світового масштабу.

EASD була заснована 1965 року для підтримки наукових досліджень у галузі діабетології, оперативного поширення нових знань та їх використання в практичній роботі з метою ефективного лікування цукрового діабету і зниження частоти діабетичних ускладнень. Діяльність цієї асоціації сконцентрована на підвищенні якості фундаментальних і прикладних досліджень в діабетології.

Конгрес відкрив президент EASD професор Ендрю Болтон (Університет Манчестера) у формі короткого огляду діяльності організації за півстоліття («Звідки ми прийшли і куди прямуємо»).

Першого дня форуму була прочитана лекція пам'яті Клода Бернара (який відзначився найвагомими дослідженнями в діабетології) «Нова біологія діабету» (професор колумбійського університету з Нью-Йорка Domenico Accili).

Інші призові доповіді включали лекцію пам'яті Albert Renold «Бета-клітини при цукровому діабеті 2-го типу: уроки розпочинаються біля ліжка хворого» і лекцію Camillo Golgi «Діабетична нейропатія: подорож із сльозами, пристрастю, прозорливістю і змінами парадигми».

Наукова програма конгресу включала як традиційні для діабетології питання, так і спеціальні симпозиуми

на гарячі теми, як, наприклад, кишкові мікробіотики, метаболоміки (після бариатричної хірургії і дієтичних втручань). Клініцистів інтригує питання, чи можуть метаболоміки допомогти діабетологу. Спеціальна сесія була присвячена віддаленій безпеці, ризикам і перевагам бариатричної хірургії у хворих на цукровий діабет з ожирінням. В останній день конгресу обговорювалися питання лікування метформіном, а також дискутувалися питання негативного впливу натрію в харчуванні хворих.

Хотілося б особливо відзначити представлені на конгресі позитивні результати стосовно штучної підшлункової залози — системи забезпечення хворих інсуліном у замкнутому циклі. У пацієнтів із цукровим діабетом 1-го типу, які використовували штучну підшлункову залозу, рівні глікемії перебували в цільових межах від 3,9 до 8,0 ммоль/л на 18 % довше, ніж при користуванні інсуліновими помпами. При цьому спостерігалася значно менша частота гіпер- і гіпоглікемічних станів.

Новий препарат інсуліну Ryzodeg (комбінація інсуліну тривалої дії до 42 годин Tresiba (інсулін degludec), з інсуліном аспарт; виробництво «Ново Нордіск») показав у клінічних дослідженнях більшу ефективність стосовно забезпечення належного глікемічного контролю меншою кількістю ін'єкцій і частоти гіпоглікемічних станів, ніж при базально-болюсній терапії. Ще одна новинка — препарат Xultophy (IDegLira) показав швидке і передбачуване поліпшення глікемічного профілю у хворих на цукровий діабет 2-го типу. Ін'єкція Xultophy (комбінація інсуліну degludec 50 ОД і ліраглутиду 1,8 мг) один раз на добу призводить також до істотного зниження маси тіла.

Лікарів-ендокринологів зацікавляють і позитивні результати використання нового інгібітору дипептидилпептидази-4 — омаригліптину (компанія MSD), агоніста глюкагоноподібного пептиду-1 — дулаглутиду (компанія Lilly), що призначаються один раз на тиждень. Компанія Lilly також представила новий базальний інсулін пегліспро. Цікавою можна вважати ще одну комбінацію препаратів — емпагліфлозину і лінагліптину.

**Трансфегераське шосе
в Румунських Карпатах**

Основний результат форуму, якого мають досягти його учасники, — донести до своїх хворих і впровадити у життя нові методики лікування, щоб зробити життя пацієнтів з діабетом набагато кращим у майбутньому.

Конгрес діабетологів у Відні мимоволі спонукає до роздумів ще й в історичному плані. Подумати тільки — були й такі часи, коли моє рідне місто Коломия належало до єдиного державного утворення не з Тамбовом і Ташкентом, а з Віднем і Венецією! Тоскана й Ломбардія перебували в межах, єдиних з Галичиною та Трансильванією. На початку ХХ століття не потрібно було візи (а лише залізничний квиток), щоб зійти з потяга у Кракові, Празі, Зальцбурзі чи Трієсті...

Традиційні вітання читачам журналу з двох вершин Карпат, розділених одним державним кордоном. Карпати — це велике сейсмічне зусилля, зона особливих енергетичних можливостей і напруг. Карпати ділять у сенсі земному, але об'єднують у сенсі космічному (Ю. Андрухович).

Карпати — неповторний і мальовничий витвір природи, вони величаві і святкові в добру погоду, похмурі і сірі в негоду, грізні й небезпечні в бурю і сніговії. Села з розкиданими по схилах хатинами, круті підйоми, розлогі полонини, застигли хвилі хребтів і глибокі долини, блискучі ниточки річок — це Карпати. Це чисте п'янке повітря, неозора широчінь і радість від усвідомлення, що вдалося піднятися на таку висоту! Підкорення гірських вершин є найкращим випробуванням для людини. У горах світ відкривається значно ширше й багатше, тут душа сповнюється радістю буття.

Справді, Карпати як другий за величиною гірський ланцюг Європи (після Альп) все більше привертають увагу туристів. Якщо в Україні Карпати мають протяжність 280 км, то в сусідній Румунії вони займають третину її території.

Румунія — країна загадок та легенд, величних середньовічних замків та вражаючих краєвидів карпатської природи. «Вони (Карпати. — Прим. авт.) підносилися від нас направо і наліво, а полуденне сонце давало насолодитися всім барвистим різноманіттям цього чудового видовища», — це рядки з щоденника бідолашного

**Вершина гори Піп Іван з руїнами обсерваторії
в Українських Карпатах**

молодого лондонського юриста Джонатана Харкера, який, ні про що не здогадуючись, прямував у зуби трансильванського вампіра, а точніше породження багатої уяви ірландського письменника Брема Стокера.

У той же час Румунія — це все-таки Євросоюз, про це свідчить хоча б якість доріг. Тут є на що подивитись, однак є багато чого, на що краще не дивитись.

Знаменита захоплююча високогірна альпійська дорога для досвідчених і відважних водіїв протяжністю 95 км була збудована в 70-х роках минулого століття, після того як радянські танки вторгнулися в Чехословаччину. Чаушеску боявся повторення подібної ситуації в Румунії і вольовим рішенням розпочав будівництво військової дороги для швидкого перекидання військ і техніки через Карпати. Румунський вождь після 1968 року недаремно переживав, що з ним східний сусід може вчинити таким же чином, як і з Дубчеком, а тому готувався до оборони. Іншою метою Чаушеску вважав створення нового визначного туристичного об'єкта. Майже так, як це здійснили австрійці в середині 1930-х, збудувавши дорогу через Гросглокнер в Альпах. 20 вересня 1974 року дорога була відкрита і названа на честь Чаушеску. Це і є Трансфегераське шосе.

Високі гори поступово змінюються величними скелями. Серпантини й перепади висот у 1000 м не створюють перешкод для жвавого руху автотранспорту. Однак дорога відкрита для проїзду лише в теплі літні місяці й у світлий час доби. Найвища точка цієї дороги, однієї з наймальовничіших у світі, — 2034 м.

У світі багато цікавих місць, а нам миліші рідні простори. Ще з дитинства була мрія підкорити одну з найкрасивіших і найлегендарніших вершин Українських Карпат — гору Піп Іван. На вершині гори знаходяться розвалини обсерваторії, побудованої ще в 30-х роках ХХ століття польським урядом. Звісно, шлях до вершини (її висота 2028 метрів над рівнем моря) пролягав по бездоріжжю. Це третя за висотою вершина України, що поступається тільки Говерлі (2061 м) і ще одній горі Чорногірського хребта зі своєрідною румунською назвою Бребенескул (2036 метрів). Свого часу за своєю значущістю метеорологічна обсерваторія була на другому місці в Європі після французької в Піренеях і на шостому місці у світі.

Стіни обсерваторії мають 1,5 м товщини на рівні цокольного поверху й один метр — на рівні верх-

ніх поверхів. Споруда має 2 поверхи зі східного й 5 поверхів — із західного боку. Її дах був вкритий мідними листами. З південної сторони була ротонда з телескопом. Обсерваторію урочисто відкрили 29 липня 1938 року. Після початку Другої світової війни з обсерваторії евакуювали все найбільш дороге устаткування. У 1939 році будівля обсерваторії й залишки устаткування перейшли у власність радянської влади. До червня 1941 року там ще проводили метеорологічні дослідження. Далі приміщення занедбали... Росія не мала потреби в карпатських обсерваторіях, розпоряджаючись долею значно вищих вершин і навіть зухвало надаючи їм свої романтично-надхмарні назви на кшталт Пік Комунізму.

Прикарпатський національний університет імені В. Стефаніка і Варшавський університет нещодавно розпочали роботи з консервації колишньої астрономо-метеорологічної обсерваторії, цієї найвисокогірнішої споруди України. Це перший етап спільного польсько-українського проекту з відновлення обсерваторії як науково-дослідного центру для вчених і студентів двох університетів і привабливого туристичного об'єкта. Необхідно поновити дерев'яні перекриття, столярні вироби, дах, виконати заново все інженерне забезпечення. Але перш за все потрібно відновити дорогу від лісництва у присілку Явірник до обсерваторії.

Хоча обсерваторія розміщена в географічному центрі Європи, насправді ця територія завжди «була межею, краєм, околицею імперій, околицею культур і цивілізацій» (Юрій Андрухович). Саме тут, по лінії Карпат, пройшло розмежування латинського і візантійського світів, західного та східного обрядів.

Бажаю читачам мати тверду надію, тверду волю і тверду віру в здійснення всіх ваших мрій. Коли людина має тверду віру і волю до досягнення поставленої мети, вона обов'язково її досягне. Ніколи не слід йти вперед з опущеними руками або зневіреною. А віра — це надія. Надія на те, що обов'язково буде краще. Той, хто вірить, обов'язково досягне кращого. Щоб кожного вдома чекали добро, сімейний затишок, мир, злагода і спокій!

**Головний редактор
професор Володимир Іванович ПАНЬКІВ ■**